

تحلیل راهبردی تاثیر آلودگی‌های محیطی بر کیفیت فضاهای شهری، نمونه مطالعاتی: میدان تجریش تهران

مهشید غلامیان^۱، عباس یزدانفر^۲، سینا اشکوردلیلی^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، M_Gholamian@iust.ac.ir

^۲ دانشیار، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، Yazdanfar@iust.ac.ir

^۳ کارشناس ارشد شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران S_eshkevar@alumni.iust.ac.ir

چکیده

امروزه نگاه به فضاهای شهری از جمله فضاهای عمومی به عنوان یک ضرورت اساسی در برنامه‌های توسعه شهری حکایت از بازتولید این فضاها در تقویت وجه اجتماعی شهر دارد. در حال حاضر فضاهای عمومی در شهرها فاقد هویت و سرزندگی و کیفیت لازمه می‌باشند. امروزه تأمین کیفیت متناسب برای فضاهای شهری به دلیل وجود انواع آلودگی‌های محیطی (همچون نوری، صدا، هوا و ...) به یکی از دغدغه‌های اصلی نظام‌های مدیریت شهری به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته تبدیل شده است. لذا با به‌به وجود آمدن آلودگی‌های محیطی مانند صوتی و هوا به دلیل حضور وسایل نقلیه و ترافیک ناشی از آن و پایانه‌های مسافربری و آلودگی بصری به دلیل وجود عدم تناسب در ارتفاع ساختمان و نماها و جداره کلی میدان و همچنین نوری به دلیل وجود چراغ‌های غیراستاندارد با جانمایی نامناسب در میدان شرایط کیفی حال حاضر میدان را به مشکلاتی مواجه کرده است که در استفاده هرچه بهتر کاربران از آن با مشکل روبرو کرده است جدید است. هدف اصلی این پژوهش بررسی مبانی نظری پیرامون فضاهای شهری و آلودگی‌های محیطی تولیدشده در آن و ارائه راهکارهایی طراحانه برای ارتقای پویایی و سرزندگی فضاهای شهری با نمونه موردی میدان تجریش می‌باشد. در این راستا، به بررسی میدان تجریش واقع در منطقه ۱ شهری تهران به عنوانی فضای شهری سرزنده باهدف بالا بردن و ارتقای کیفی فضای این شهری با ارائه راهکارهای به‌منظور کاهش آلودگی‌های حاضر در میدان پرداخته شده است. روش تحقیق در این مقاله توصیفی-تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، دسترسی به منابع فارسی به‌روز، در زمینه مورد مقاله می‌باشد. در این تحقیق نقاط قوت و ضعف از محیط داخلی و فرصت و تهدید از محیط خارجی در جدولی به نام SWOT گردآوری شده سپس راهکارهایی از آن استخراج گردیده است.

واژه‌های کلیدی

فضای شهری، کیفیت، آلودگی محیطی، SWOT، میدان تجریش

مقدمه

شهر بارزترین نمود تمایل و نیاز بشر به‌منزله کالبدی است که به‌واسطه حضور و حرکت انسان جان می‌گیرد و به حیات خود ادامه می‌دهد. گذشت زمان این کالبد را واجد هویت می‌سازد که از روحیات فرهنگ، اقتصاد و هر عامل دیگری که نمود عینی و فیزیکی در فعالیت‌های اجتماعی ساکنان شهر داشته، نشأت گرفته یا از تغییر مترتب بر این عوامل در طول زمان تأثیر می‌گذارد و در دل این شهر فضاهایی خلق می‌شود که نشان‌دهنده هویت و شخصیت شهر است (خادمی، پور جعفر و علی پور، ۱۳۸۹: ۳۹). امروزه فراموش شده است که حرکت، تنها نیاز و انتظار انسان از فضای میان ساختمان‌ها نیست، بلکه این حرکت توأم با ایست، انتظار و سکون است که از رفتار انسان عادی انتظار می‌رود. (مهدب طلاب، ۱۳۸۵: ۲). فضاهای شهری محیط‌هایی هستند که در آن انسان‌ها زندگی کرده و کار و فعالیت می‌کنند (حبیب، ۱۳۸۵: ۲۸). در طول زمان شهرها با مشکلات متفاوتی مواجه می‌باشند. از طرفی فضاهای عمومی شهری در آن‌ها بدون هیچ‌گونه بار فرهنگی اجتماعی به حیات خود ادامه می‌دهند و این امر باعث تشدید بحران هویت و عدم سرزندگی در آن‌ها شده است. امروزه تأمین نشاط و سرزندگی شهری به یکی از دغدغه‌های اصلی نظام‌های مدیریت شهری به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته تبدیل شده است (مدیری و بهبودیان باج‌گیران، ۱۳۹۰: ۲) اگر شهر را به‌مانند یک موجود زنده فرض کنیم بر ای ادامه زندگی به سرزندگی و نشاط نیازمند است. نقش فضای شهری، یا به عبارتی فضایی که در آن تعاملات اجتماعی شهروندان شکل می‌گیرد و فرهنگ جامعه در بستر آن ارتقا می‌یابد، در کشور ما روزبه‌روز در حال افول است. (خستو و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۹: ۶۴). فضاهای عمومی شهری، شهر را از مکانی خشک و تصنعی به مکانی برای سکونت تبدیل می‌کنند. بی‌تردید سرزندگی شهرها و پویایی مستمر آن‌ها به نحوه حضور شهروندان در آن بستگی دارد. (کاظمی و طاهری، ۱۳۹۰: ۳). مناسب‌سازی محیطی به معنای فراهم ساختن مجموع شرایط آسایش حرکتی، آسایش شنیداری، آسایش بصری، آسایش اجتماعی و... می‌باشد. آلودگی بصری نیز همانند سایر آلودگی‌هایی که در نتیجه فعالیت انسان در زمین به وجود آمده است، در حال حاضر با توجه به افزایش شهرنشینی و پیدایش اتومبیل (تکنولوژی) و نیز رشد و